

Kapcsolati erőszak és intézményi válaszok – avagy hogyan reagálnak a hazai intézmények kapcsolati erőszak esetén

Mint arra az elmúlt hónapokban néhány szélsőséges bűncselekmény is rávilágított, sok problémával küzd a kapcsolati erőszak kezelésekor az igazságügy, a szociális szektor és az egészségügyi ellátórendszer. Az erőszakra sok esetben csak akkor derül fény, amikor már helyrehozhatatlan a veszteség. Ennek a helyzetnek ráadásul most új kontextust teremt a koronavírus.

A [Foresee Kutatócsoport](#) az [IMPRODOVA](#) kutatási program keretében a **rendőrség, a szociális és egészségügyi szektor munkatársait kereste fel**. Az összesen nyolc Európai Unió országban zajló vizsgálat magyarországi helyszínén összesen 36 interjú készült el, három településen. A kutatók azt vizsgálták, hogy a kapcsolati erőszak áldozatait ma Magyarországon milyen protokollok mentén, milyen kockázatelemzési eszközöket használva, hogyan támogatják azok az intézmények, akik a kapcsolati erőszakkal szemben lépnek fel.

A szakemberek a rendszer működése kapcsán az alábbi fő problémákat azonosították:

- A rendőrség és az egészségügyben dolgozók sokszor **kizárólag a fizikai erőszakkal társítják a kapcsolati erőszakot**. A szociális ellátórendszerben dolgozók erőszak-definíciója tágabb, de rájuk is jellemző, hogy csak nyilvánvaló fizikai erőszak esetén tesznek jelzést. Mindezek miatt a kevésbé látható, nehezebben megragadható erőszakformák áldozatai kevésbé kerülnek a szakemberek látókörébe, vagy csak akkor, ha súlyos, fizikai bántalmazás is történik.
- **Képzési hiányosságok**. A megfelelő felkészítések és (tovább)képzések hiánya miatt a segítő szakmák mellett más szakmák képviselői is (elsősorban a pedagógusok és az egészségügyben dolgozók) esetenként nem ismerik fel a kapcsolati erőszakot.
- A szociális és egészségügyi ágazatok súlyos **strukturális problémái**, a fluktuáció, a kiégés, a fiatal szakemberek hiánya vagy éppen a szakmai munkát ellehetetlenítő adminisztratív, dokumentációs terhek is megnehezítik a kapcsolati erőszak hatékony kezelését.
- A kapcsolati erőszak áldozatainak a védelmére szolgáló **jogintézmények** (így a távollattartás) **nem védi kellőképpen az áldozatokat** és a **bentlakásos krízis-intézményekben dolgozókat sem**.

A **koronavírus okozta krízishelyzet** még nagyobb kihívás elé állítja a szociális szektorban dolgozókat. Az intézmények terhelése jelentősen megnőtt. Egyrészt azért, mert a 24 órás összefüggés sok kapcsolatban, családban fokozta a feszültséget és az erőszak mértékét. Másrészt azért, mert a tartalékokkal nem rendelkező, munkahelyüket és esetenként lakhatásukat elvesztett családok is fokozottan igénylik az intézményrendszer támogatását. A nehézségeket tetézi, hogy az idős vagy más okból veszélyeztetett dolgozók kiesése rengeteg többletmunkát ró az amúgy is nagy munkateherrel dolgozó szociális munkásokra.

A családok átmeneti otthonaiban és a titkos menedékházakban ellátott családok eredendően kiszolgáltatott helyzetét a vírus-helyzet tovább nehezíti. A digitális oktatás kihívásaival még nehezebb megküzdeni szűk térben összefüggve. A feszültséget növeli, hogy a bírósági szünet miatt sorsdöntő ügyekben nem születnek ítéletek. A szakemberek visszajelzése szerint nehéz ebben a helyzetben szakmai munkát végezni, perspektívát adni a bántalmazott nőknek.

Félő, hogy a mostani helyzetben az áldozatok az iskolák bezárása, az orvosi rendelések és az alapellátás ügyfélfogadásainak szünetelése vagy beszükülése miatt még **kevésbé kerülnek a jelzőrendszer látókörébe.**

A szociális és gyermekvédelmi ellátórendszerben dolgozók számos egyéb nehézséggel küzdenek a járványhelyzetben. Sok kérdésben hiányoznak a kliensek és a dolgozók védelmét biztosító pontos protokollok, szabályok. Egyes (például az elkülönítésre vonatkozó) rendeletek betarthatatlanok a rendelkezésre álló erőforrásokkal, infrastruktúrával.

A koronavírus okozta krízishelyzet hamarosan remélhetőleg megszűnik. A kapcsolati erőszak azonban velünk marad. Ezért kiemelten fontos a különböző támogató szolgáltatások **együttműködése és az információ-megosztás.** A rendszerben dolgozók tapasztalatai szerint a közvetlen kommunikáció és személyes kapcsolatok nagymértékben hozzájárulnak az együttműködés hatékonyságához, ezzel ellensúlyozva a bürokratikus folyamatok személytelenségét és lassúságát. Bár a protokollok előírják az együttműködést, és egy-egy településen jók a tapasztalatok. A szakemberek mégis sok negatív példáról számolnak be a szektorok közötti együttműködések esetlegessége és az információáramlás hiánya kapcsán.

A kapcsolati erőszakkal szembeni hatékony fellépés másik nagyon fontos eleme a **kockázatelemzés.** Ugyan sok nemzetközileg használt kockázatelemzési módszer és modell létezik, azonban Magyarországon az egységes kockázatelemzés hiánya a jellemző. A szakmai munkát csak a szociális szektor néhány intézményében támogatja olyan kockázatelemzési eszköz, amely az áldozatok veszélyeztetettségének a felmérését és a további támogató intézkedések meghatározását segíti elő.

A kutatási eredmények szerint a kapcsolati erőszak megelőzése és kezelése szempontjából kulcsfontosságú továbbá a szakemberek **képzése és érzékenyítése.** A képzési programokba fontos a gyakorlati szakemberek tapasztalatainak a beemelése. A rendszerben rengeteg elkötelezett, szakmailag felkészült szakember dolgozik, akik sokszor az intézményi megoldásokat kiegészítve, innovatív módon, együttműködésre és (ön)fejlesztésre törekedve végzik munkájukat. Az ő tudásuk megismerése, elismerése és terjesztése is kiemelt cél kell, hogy legyen.

Háttérinformáció

A [Foresee Kutatócsoport](#) 2008-ban kezdte meg működését. Célja, hogy kutatásokkal és programokkal segítse elő az alternatív és békés konfliktuskezelési módszerek minél szélesebb körű alkalmazását a társadalmi intézmények valamennyi színterén. Alapítója és ügyvezetője Dr. Fellegi Borbála. A Foresee sikeres működésének többek között az is a titka, hogy felismerte, hogy az összetett társadalmi problémákra önmagában egy szakma sem tud választ adni, így olyan munkacsoportot hoztak létre, amelynek tagjai különböző nézőpontból, eszközökkel és módszerekkel megközelítve, egymással együttműködve dolgoznak ki akciókat.

Kapcsolat:

Szegő Dóra, Telefon: 06.70.311.45.83, E-mail: szegodori@gmail.com

Héra Gábor, Telefon: 06.20.310.63.40, E-mail: gabor.hera@foresee.hu